

II Suomalaiset ja hyvinvointiyhteiskunta

4. Väestön muuttuessa Suomi muuttuu s. 47

1. Tutki sivun 38 tilastoja Suomen väestöstä. Millä perusteilla voidaan väittää Suomen olevan väestöltään melko yhdenmukaista?

RATKAISU:

- uskonto: yli 73 % suomalaisista on luterilaisia
- kieli: yli 88 % suomalaisista puhuu äidinkielenään suomea
- ulkomaalaisperäisen väestön osuus Suomen väestöstä on noin 5 %

2. Suomalaisen perheen lapsiluku on nykyisellään 1,7 lasta perhettä kohden. Miksi luku on näinkin alhainen? Pohdi, millä keinoin tuota lukua saataisiin nostettua.

RATKAISU:

- naisten korkea koulutus ja työssäkäynti vaikuttavat
- naiset kouluttautuvat pitkään, opiskeluajat ovat pitkiä
- naiset haluavat varmistaa työpaikan saannin ennen lasten syntymää
- asuntojen korkea hinta voi vaikuttaa päätökseen perustaa perhe
- avioparit haluavat hankkia asunnon ennen perheen perustamista
- hyvinvointiyhteiskunnan palvelut ja perhetuet sekä asuntopolitiikka vaikuttavat
- avioparit laskevat perheen talouteen vaikuttavat tuet
- tukien ja etuisuuksien taso vaikuttavat perheen päätöksentekoon Jokaisen yhteiskunta

3. Määrittele seuraavat käsitteet:

RATKAISU:

a) pakolainen = Henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella; hän on paennut kotimaastaan ihmisoikeusrikkomuksia, sota ja levottomuuksia. Hänellä on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainotuksi. Pakolaista voidaan vainota hänen alkuperänsä, kansallisuutensa, uskontonsa, yhteiskunnalliseen ryhmänsä tai poliittisen mielipiteensä perusteella.

b) siirtolainen = vapaaehtoisesti, oman päätöksensä mukaan kotimaastaan muualle muuttanut henkilö. Syy voi olla perhe, työpaikka, opiskelu tai paremman elämän etsiminen.

c) ulkosuomalainen = Suomen ulkopuolella asuva Suomen kansalainen tai suomalaista syntyperää oleva henkilö. Heitä on yli miljoona esimerkiksi Ruotsissa, Yhdysvalloissa, Espanjassa.

d) uussuomalainen = Suomeen muuttanut, täällä asuva alun perin ulkomaan kansalainen, ”maahanmuuttajataustainen” henkilö.

4. Tutki sivun 43 tilastoja Suomen ulkomaalaisperäisestä väestöstä.

RATKAISU:

a) Mitkä ovat kolme suurinta ulkomaalaisten ryhmää Suomessa? – virolaiset, venäläiset ja ruotsalaiset

b) Pohdi, miksi tilaston maista Suomeen on tultu nimenomaan maahanmuuttajina, pakolaisina tai turvapaikanhakijoina.

– Naapurimaista ja kulttuurisesti lähellä Suomea olevista maista on helppo muuttaa tänne.

– Taloudelliset syyt houkuttelevat töihin Suomeen.

– Inkeriläisille annettiin paluumuuttajan status ja oikeus muuttaa Suomeen.

– Sodan / sisällissodan takia tullaan pakolaisina tai turvapaikanhakijoina.

c) Pohdi, mistä eri syistä mielipiteet maahanmuutosta eroavat voimakkaasti väestön keskuudessa.

– Kielteisen suhtautumisen taustalla on tietämättömyyttä, toiset tuntevat oman asemansa uhatuksi; esim. eri uskonnot aiheuttavat pelkoa; populististen poliitikkojen puhe kannustaa suvaitsemattomuuteen; Suomen taloudellinen tilanne ja työttömyys ovat myös kielteisten asenteiden taustalla

– Toiset ajattelevat Suomella olevan varaa huolehtia sodan jaloista tänne tulleista; Suomen on pidettävä kiinni kansainvälisistä sopimuksista, jotka velvoittavat pitämään huolta ihmisistä ja tarjoamaan turvapaikan

5. Pohdi Suomen monikulturalismia.

a) Suomi on monikulturalistinen maa. Esitä perusteluja väitteen puolesta ja vastaan.

RATKAISU:

– Suomessa maahanmuuttajia ei pyritä sulauttamaan valtaväestöön, vaan heidät halutaan kotouttaa eli tarjota mahdollisuus kielenopetukseen, koulutukseen ja työpaikkaan ilman, että heidän olisi luovuttava omasta kulttuuristaan ja kielestään. Monet suomalaiset harrastavat maailmanmusiikkia, etnisiä ruokia ja vieraita kulttuureja.

– Suomessa on kova yleinen paine olla saman suomalaisen kulttuurin osa, omaksua suomen kieli ja ajattelutapa. Suomessa on melko vähän ulkomaalaisperäistä väestöä verrattuna muihin maihin.

b) Mitä rasismi on? Kerro esimerkkejä rasistisesta toiminnasta Suomessa.

RATKAISU:

– Ihmisen ominaisuuksiin, kuten alkuperään, ihonväriin tai uskonnolliseen katsomukseen perustuvaa syrjintää, ihmisoikeuksien ja muiden oikeuksien kieltämistä erilaisilta ihmisiltä.

– Viharikokset, väkivaltaiset iskut pakolaisten vastaanottokeskuksiin, ”katupartiot”, vihapuhe, huutelu ja haukkuminen, syrjiminen työmarkkinoilla.

c) Miten maahanmuutto on muuttanut omaa lähiympäristöäsi?

RATKAISU: Opiskelijan oma vastaus.

6. Hae tietoa Suomeen muuttamisesta maahanmuuttoviraston sivuilta.

RATKAISU: a) Millä perusteilla ihminen voi saada oleskeluluvan Suomessa? Perusteluita:

opiskelupaikka tai työpaikka Suomessa, muutto perheenjäsenen luo Suomeen, paluumuutto. b)

Onko oleskeluluvan saaminen mielestäsi hyvin ohjeistettu? RATKAISU: Opiskelijan oma vastaus.

5. Hyvinvointiyhteiskunta toimii

s. 59

1. Hyvinvointivaltio passivoi kansalaisensa. Esitä perusteluja väitteen puolesta ja vastaan.

RATKAISU:

Perusteluja puolesta:

- Ei tarvitse tehdä töitä, jos muutenkin tulee toimeen.
- Jotkut kansalaiset haluavat tehdä jotain muuta kuin palkkatyötä ja tuet antavat siihen mahdollisuuden.
- Esimerkiksi päihderiippuvaiset eivät motivoitu hakemaan apua, jos entinen elämäntyö ja tuet tyydyttävät heitä. Perusteluja vastaan:
 - Valtaosa ihmisistä haluaa tehdä työtä ja ansaita elantonsa itse, jos heillä on valinnanvapaus.
 - Yhteiskunnan tuet on haettava ”monelta luukulta” ja se koetaan usein nöyryyttäväksi.
 - Monet tukien varassa elävät tuntevat, ettei yhteiskunta arvosta

2. Tutki aikajanaa, jolla on esitetty suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentuminen.

a) Milloin tehtiin eniten uudistuksia?

RATKAISU: 1970-luvulla.

b) Mitä pitäisit tärkeimpinä uudistuksina? Perustele kantasi.

RATKAISU: Opiskelijan oma vastaus. Esim. oppivelvollisuus ja peruskoulu, lapsilisät ja päivähoito sekä eläkeuudistukset.

3. Mihin sosiaaliturvan osiin olet ollut tähän mennessä elämässäsi oikeutettu? Tee luettelo.

RATKAISU: Opiskelijan oma vastaus. Esim. äitiysneuvola, lapsilisä, päivähoito, peruskoulu ja terveyskeskusten palvelut, hammashoito.

4. Pohdi, mikä on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuus.

a) Mitkä asiat uhkaavat hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuutta?

RATKAISU: Hyvinvointiyhteiskuntaa uhkaavat:

- Väestön ikärakenteen muuttuminen: työtätekevien ja veroa maksavien kansalaisten väheneminen suhteessa lapsiin ja vanhuksiin. Hyvinvointiyhteiskunnan tukien ja palveluiden maksaminen voi vaarantua, kun veropohja kapenee.
- Yhteisvastuun tunteen katoaminen: kaikki eivät ehkä tulevaisuudessa halua maksaa veroja ja maksuja ja tällä tavoin osallistua hyvinvointipalveluiden ja tukien maksamiseen.
- Yhteiskunnallisten ja luokkaerojen kasvaminen: jakautuminen rikkaisiin ja köyhiin syö pohjaa hyvinvointiyhteiskunnan perustalta, joka on tasa-arvoa kaikkien kansalaisten kesken.

b) Mitkä seikat saavat sinut puolustamaan hyvinvointi-yhteiskuntaa?

RATKAISU: Hyvinvointiyhteiskuntaa tulee puolustaa, koska:

- Pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta luo kaikille jäsenilleen parhaat mahdollisuudet kouluttautua ja luoda itselleen hyvä elämä.
- Edustuksellinen demokratia toteutuu hyvin hyvinvointivaltiossa: kansalaisilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa yhteiskunnan päätöksentekoon.

- Useissa kansainvälisissä vertailuissa Pohjoismaat ja Suomi ovat sijoittuneet aivan kärkeen monien mittarien, kuten elintason ja elämänlaadun, suhteen.

c) Mitä mieltä olet kaikille maksettavasta perustulosta?

RATKAISU:

Kansalaispalkka merkitsee sitä, että kaikille maksettaisiin tietynsuuruinen tuki, jolla on tultava toimeen. Perusteluina on esitetty muun muassa seuraavaa:

- etuna olisi se, että voitaisiin luopua byrokratiasta, joka nyt tarvitaan tukien ja avustusten jakamisessa; tämä säästäisi yhteiskunnan verovaroja
- kansalaisten ei tarvitsisi tietää ”tukiviidakosta” eli erilaisista tuista ja niiden jakoperusteista eikä kokea nöyryyttäviä hakukierroksia eri luukuilla
- kansalaisten kannattaisi aina tehdä työtä, jopa pätäkissä ja tilapäisesti, kun palkkatyö ei vähentäisi yhteiskunnan maksamia tukia
- kansalaiset saisivat lisää päätösvaltaa ja valinnanvapauksia oman elämänsä järjestämisen suhteen. Haittoina on esitetty muun muassa, että systeemi passivoisi kansalaisia ja tulisi yhteiskunnalle kalliiksi

5. Esitä perusteluja kansalaispalkan/ perustulon puolesta ja vastaan.

RATKAISU:

Puolesta:

Perustulo vähentäisi byrokratiaa ja yhteiskunnan kuluja, vähentäisi ihmisten leimaamista, kannustaisi ja antaisi mahdollisuuden tienata ilman, että tuet katoaisivat, selkiyttäisi sosiaaliturvajärjestelmää, parantaisi silppu-, pätkä- ja muiden itsensä työllistäjien asemaa, vähentäisi työttömyyttä. Vastaan: Perustulo passivoisi kansalaisia, antaisi mahdollisuuden ”vapaamatkustajille”, vähentäisi työn arvostusta ja alentaisi palkkoja Tulot eivät kuitenkaan riittäisi elämiseen varsinkaan kalliin asumisen takia pääkaupunkiseudulla. Kiistellään: Mikä on perustulon järkevä taso? Kuinka monta euroa / kk?

6. Ota selvää, paljonko tulet saamaan opintotukea ensimmäisenä opiskeluvuotenasasi.

Suomi – tasa-arvon mallimaa? s. 69

1. Mitä seuraavat käsitteet tarkoittavat?

RATKAISU:

a) tuloerot = tulot jakautuvat epätasaisesti yksilöiden tai ryhmien välillä

b) varallisuuserot = varallisuus jakautuu epätasaisesti yksilöiden ja ryhmien välillä; varallisuutta on esim. asunnot, kesäasunnot, osakkeet ja muut sijoitukset

c) sosiaalinen liikkuvuus = siirtyminen yhteiskuntaluokasta toiseen

d) aluepolitiikka = syrjäseutujen tukemista valtion varoin

2. Onko Suomessa köyhyyttä? Perustele.

RATKAISU:

– Professori Juho Saaren mukaan Suomessa on väestöstä noin 20 % köyhiä.

– Suomessa köyhyys on ns. suhteellista köyhyyttä.

3. Miten koulutuksella on ollut keskeinen asema sosiaalisen nousun väylänä Suomessa? Onko sillä sama merkitys edelleen? Perustelee.

RATKAISU:

- Opiskelijan oma vastaus.
- Suomessa on kaikille maksuton koulutus peruskoulusta yliopistoihin saakka ja näin ollen mahdollisuus opiskella riippumatta perheen tulotasosta.

4. Mitä toimenpiteitä tarvitaan, jotta Suomen alueellinen tasa-arvo toteutuisi? Laadi aluepoliittinen ohjelma.

RATKAISU:

- Opiskelijan oma vastaus.
- Toimenpiteitä voisivat olla esim. valtion virastojen ja laitosten sijoittaminen, yritysten tukeminen, infrastruktuurin (tiet, tietoliikenneyhteydet, julkiset palvelut) rakentaminen, EU-hankkeet esim. matkailun tukemiseen.

5. Tee kysely ryhmäsi opiskelijoiden keskuudessa. a) Mille aloille ryhmäsi nuoret ovat hakeutumassa? Tee tilasto tyttöjen ja poikien vastauksista. b) Näkyykö vastauksissa vanha jako miesten ja naisten ammasteista?

RATKAISU: – Opiskelijan oma vastaus